

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Traducerea acestei cărți a beneficiat de o subvenție
acordată de Institut Ramon Llull.

LLL institut
ramon llull
Limbă și cultură catalană

Irene Solà

Eu cânt și muntele dansează

Traducere din catalană și note de
JANA BALACCIU MATEI

HUMANITAS
fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Corina Roncea, Veronica Dinu

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

IRENE SOLÀ
CANTO JO I LA MUNTANYA BALLA
Copyright © Irene Solà, 2019
Originally published in Catalan by Editorial Anagrama S.A.
Romanian edition published by arrangement with Agentia Literara LIVIA STOIA

© HUMANITAS FICTION, 2023,
pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SOLÀ, IRENE

Eu cânt și muntele dansează / Irene Solà; trad. din catalană și note
de Jana Balacciu Matei. – București: Humanitas Fiction, 2023
ISBN 978-606-097-298-3
I. Balacciu-Matei, Jana (trad.; note)
821.134.1

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Lui Oscar

Og þegar vorvindarnir blása um dalinn; þegar vorsólin skín á hvíta sinuna á árbakkanum; og á vatnið; og á tvo hvíta svani vatnsins; og laðar vornálina frammúr keldum og veitum, – hver skyldi þá trúá því að þessi grösugi friðsæli dalur búi yfir sögu vorrar fyrri ævi; og yfir forynjum hennar? Menn ríða meðfram ánni, þar sem hestar liðinna tíða hafa gert sér götur hlið við hlið á breiðu svæði öld frammaf öld, – og ferskur vorblærinn stendur gegnum dalinn í sólskininu. A slíkum dögum er sólin sterkari en fortíðin .

Sjálfstætt fólk

HALLDÓR LAXNESS

Și, când brizele primăverii adie în vale; când soarele primăvărativ strălucește deasupra ierbii uscate de anul trecut, care acoperă malurile râului, și deasupra lacului, și deasupra celor două lebede albe ale lui, și, lingușitor, convinge iarba cea nouă să încolțească în pământul spongios al smârcurilor... cine ar crede, într-o asemenea zi, că în această vale verde și tihnită este sedimentat trecutul nostru, cu spectrele lui? Oamenii se plimbă călare pe malurile râului, de unde se răsfră drumuri deschise, rând pe rând, de caii de altădată... și brizele proaspete zboară deasupra văii însorite. Într-o zi ca asta soarele este mult mai puternic decât trecutul.

Oameni independenți

HALLDÓR LAXNESS

I

Fulgerul

Am ajuns cu burțile pline. Dureros de pline. Dol-dora de apă neagră și rece, de fulgere și de tunete. Veneam din mare și din alți munți și cine mai știe din ce încă alte locuri și cine mai știe ce-om fi văzut. Frecam, ca sarea, piatra sus pe creste, să nu dea colț nici buruiana rea. Alegeam culoarea culmilor și a câmpurilor, licărul apei din râuri și licărul din privirile înălțate spre cer. Când ne-au întrezărit, jivinele s-au aciuat în vizuine, ciuciulite, cu botul întins, să adulmece mirosul de pământ reavăn ce se apropia. Am învelit, ca o pătură, totul. Stejari, cimișiri, mes-teceni, brazi. Șsssst! Și-au amuțit toți, căci eram un tavan sever, care hotăra cine să aibă liniștea și bucuria unui spirit uscat.

După ce am ajuns, totul era tăcere și apăsare, și noi am împins în jos aerul subțire și am slobozit primul fulger. Bang! Ca o ușurare. Și melcii încolă-ciți s-au învălătucit și mai mult în casele lor singu-ratice, fără nici un zeu, fără nici o rugăciune, știind că, dacă n-o să moară sufocați, o să iasă, mântuiți,

să respire umezeala. Și atunci am vărsat apa, în picături uriașe, ca niște monede, peste pământ și iarbă și pietre, și tunetul bubuitor a răsunat în coșul pieptului lighioanelor toate. Atunci a zis bărbatul fir-ar să fie. A zis cu glas tare, căci, când e singur, bărbatul n-are de ce gândi în tăcere. Fir-ar să fie! nătărăule, te-ai lăsat prins de furtună. Și noi râdeam, huu huu huu huu, și-i turnam apă-n cap, și apa i se strecura pe sub gulerul cămășii și-i șiroia pe umeri și pe spate, și erau reci, enervante, picăturile noastre.

Bărbatul venea de la o casă din preajmă, de pe la jumătatea coastei, cocoțată deasupra unui râu pesemne rece, fiindcă se ascundea sub copaci. Lăsase acasă două vaci, câțiva porci și găini, un câine și doi motani vagabonzi, o nevastă, doi copii și un bătrân. Îl chema Domènec. Și avea o minune de grădină în munte și niște pământ prost arat lângă râu, căci de grădină se îngrijea bătrânul, tată-său, care avea spinarea dreaptă ca o scândură, iar de pământ, el. Venise pe creastă să încerce niște versuri Domènec. Să vadă ce aromă au și cum sună, căci, când e singur, bărbatul n-are de ce spune-n șoaptă versuri. Și după-masa aia, tot umblând după vite, găsisese niște bureți, trâmbița morților, și nu era vremea lor, și-și înnodase în față cămașa și-i purta. Pruncul plângea când plecase de-acasă și femeia zisese „Domènec“, ca o tânguire și ca o rugămintă, dar Domènec tot ieșise. E greu să faci versuri și să contempli forța ascunsă în lucruri când plozii plâng ca niște purcei

jupuiți și țipătul lor strident îți face inima să zvâcnească, chiar de nu vrei. Voia să se ducă să vadă vacile. Trebuia să se ducă să vadă vacile. Avea Sió vreo idee despre vaci? Nici una. Vițelul făcea muuuuuu, muuuuuu. Disperat. Nimic nu știa Sió despre vaci. Și iar a strigat, fir-ar să fie!, căci fuseserăm rapizi, oho!, imprevizibili și furiși și-l luaserăm pe neașteptate. Fir-ar să fie! vițelul avea coada prinsă într-un smoc de sârme. Sârmele se-mpotmoliseră între doi copaci și de-atâta tras îi zdreliseră-n spate picioarele, acum însângerate, plesnite, murdare. Făcea muuuuuu, muuuuuu, prins cu coada între cei doi copaci și mamă-sa îl păzea îngrijorată. Sub șiroaie, Domènec a luat-o spre vită. Avea picioare bine făcute de-atâta bătut muntele și ieșit la aer când copiii țipau prea tare sau când se sătura de ei și se sătura de arat și de muțenia bătrânului și de toate vorbele, una după alta, ale femeii, pe care-o chema Sió și care era din Camprodon și care se lăsase păcălită, cocoțată singură pe muntele ăla cu un bărbat care dispărea de-acasă și un bătrân care nu vorbea. Da', uneori, Domènec o iubea, și o iubea cu înfocare, pe Sió încă. Da' ce povară era, fir-ar să fie!, casa. Ar trebui să aibă mai mult timp să se cunoască oamenii înainte să se-nsoțească. Mai mult să trăiască înainte să facă prunci. Câteodată încă o mai prindea de mijloc și o-nvârtea, repede-repede, ca atunci când erau doar iubiți, fiindcă Sió, Doamne, ce picioare! Puse jos bureții. Vițelul mugea. Domènec se-apropie cu

măinile întinse. Încet-încet. Vorbindu-i cu voce joasă, liniștitoare. Șsssssst! făcea. Mama îl observa bănuitoare. Din părul lui Domè nec șiroia apa. Când o s-ajungă acasă, o să pună la încălzit apă, să curețe frigul și ploaia. Se uită la sârmele care-i intrau animalului în carne de câte ori se smucea. Îl apucă strâns de coadă, scoase briceagul și, cu dibăcie, tăie părul înnodat. Și atunci am dat drumul fulgerului. Al doilea. Rapid ca un șarpe. Furios. Întins ca o pânză de păianjen. Fulgerele merg unde vor, ca apa și avalanșele, și găngăniile, și coțofenele, că tot ce-i frumos și lucește le fascinează. Scos din buzunarul lui Domè nec, briceagul a scânteiat ca o comoară, ca o piatră prețioasă, ca un pumn de monede. Lama de metal ne-a oglindit, strălucitoare. Ca niște brațe deschise, ca o chemare. Fulgerele intră unde vor și al doilea a intrat în capul lui Domè nec. Înăuntru, înăuntru, până la inimă. Și tot ce vedea în ochi era negru, de la arsură. Bărbatul se prăbuși pe iarbă și pajiștea își lipi obrazul de-al lui și toate apele noastre zvăpăiate și încântate i-au intrat prin mânecile cămășii, pe sub curea, în chiloți și ciorapi, căutând pielea încă uscată. Și a murit. Și vaca a luat-o la fugă ca nebuna, și vițelul după ea.

Cele patru femei care văzuseră tot s-au apropiat. Încet-încet. Fiindcă nu erau învățate să simtă interese pentru cum mor oamenii. Nici pentru bărbații atrăgători. Nici pentru bărbații urâți. Dar scena le fermecase. O lumină atât de strălucitoare, că nu mai

era nevoie s-o mai vadă niciodată. Cuțitul chemase fulgerul, și fulgerul alb lovise, ca la țintă, capul omului, îi făcuse cărare pe mijloc și vacile fugiseră bezmetice ca într-o comedie. Ar fi trebuit scris un cântec despre părul omului și pieptenele fulgerului. S-ar fi putut pune perle-n păr, în cântec, albe ca sclipirea cuțitului. Să spună despre trupul lui, și despre buzele întredeschise, și despre ochii limpezi ca un pahar în care intra ploaia. Și despre chipul atât de frumos pe dinafară și-atât de ars pe dinăuntru. Și despre apa ce-i cădea ca un torent pe piept și pe spinare, parcă vrând să-l ducă. Și despre mâinile lui cântecul să vorbească, butucănoase și bătătorite, una deschisă ca o floare ce vede venind albina, cealaltă încleștată pe briceag ca o piatră-nchistată-ntr-un pom.

Una dintre femei, cea pe care o chema Margarina, i-a atins o mână, în parte să afle dacă bărbatul cu fulgerul în el arde, în parte doar ca mângâiere. Apoi femeile l-au lăsat cum era și au luat trâmbițele morții ude lăsate de el, socotind că văzuseră ce era de văzut, căci erau multe alte lucruri de făcut și multe altele de gândit. Și-atunci, de parcă ne-am fi molipsit de la ele, mulțumiți de treaba făcută, am oprit ploaia. Sătui. Răriți. Și, când a fost sigur c-am terminat de tot, au țâșnit pe ramuri păsările și au cântat cântecul supraviețuitorilor, cu stomăcelul plin de gângănie, zburlete și pline de furie împotriva noastră.

Nu prea aveau motiv să se plângă, că nu arunca-
sem cu piatră, plouasem doar cât să omorâm un om
și-o mână de melci. Abia dacă surpasem vreun cuib
și nu inundasem nici un câmp.

Și ne-am retras. Istoviți. Și ne-am privit opera.
Din frunze și ramuri picura apă, iar noi am plecat,
ușori și goi, în altă parte.

O dată am plouat cu broaște, altă dată cu pești.
Dar cel mai bine e cu pietre. Prețioasele pietre se
năpustesc peste sate și peste capete, și peste roșii.
Rotunde și înghețate. Și umplu răzoarele și drumu-
rile cu o comoară de gheață. Broaștele au căzut ca
un blestem. Bărbații și femeile fugeau, și broaștele,
mici, mici, se-ascundeau. Oh! Peștii au căzut ca o
binecuvântare peste capete de bărbați și femei, ca
niște palme peste față, și oamenii râdeau și-i ridicau
în sus, de parc-ar fi vrut să-i dea înapoi, dar nu
voiau, nici noi nu i-am fi vrut. Broaștele orăcăie în
burți. Peștii nu se mai mișcă, dar nu mor. Nu con-
tează. Oricum, cu piatră e cel mai bine.

Numele femeilor

Eulàlia le-a zis că țapu' are curu' fin-fin, de cât i-l pupasem, ca de copil de țâță, și membrul rece ca un sloi de gheață, și mie mi-a venit să rîd și dă-i și rîzi, și pe mine de-atîta rîs m-au spînzurat. De-atîta rîs, ca o otravă amețitoare intrată-n mine, ca laptele de-alior¹, mi-aduc aminte tot. Rîsul, în sângele meu alb și molipsitor, ca gîdilatul, că, de mi-ai fi rupt o mînă, ar fi ieșit lapte, nu sânge roșu, el m-a golit. Ar fi putut să nu se-oboască cu-atîtea torturi, și încăperi, toate puțînd a pișat, și funii întinse, lungi, și cîrpe de lînă pline de cenușă, și așteptat să termin cu rîsul și să mărturisesc. Să mărturisesc ce? Dacă rîsul era singurul lucru bun? era o pernă, era cum ai mânca o pară, cum ți-ai vîrî picioarele-ntr-o cască într-o zi de vară. Nu m-aș fi oprit pentru tot aurul din lume, nici de toată durerea din lume. Rîsul

1. Aluzie la toxicitatea acestei plante utilizate în medicina populară, numită în catalană și *llet de bruixa*, „lapte de vrăjitoare“. Capitolul trimite la torturile și execuțiile femeilor în contextul vîntătorii de vrăjitoare din Evul Mediu.

Cuprins

I

Fulgerul	11
Numele femeilor	17
Fața de masă albă	26
Trâmbițele morții	40

II

<i>Agutzil</i>	45
Primul căprior	58
Scena	65
Poezia	73
<i>El hermanito de todos</i>	84

III

Zguduitura	97
Se aduc pe lume copii	114
Zăpada	121
Frica	131
Lluna	144

IV

Ursul.....	153
Cristina.....	157
Dansul ovăzului	168
Fantoma	184
<i>Nota autoarei</i>	205
<i>Mulțumiri</i>	207